

TAKTIKA GOSPODARSKE OSAMO-SVOJITVE IN PRIDOBIVANJA MATERIALNIH SREDSTEV ZA ORGANIZACIJO.

Iz vse te razprave o uredbi učiteljskih gospodarskih ustanov s specialnimi nalozami sledi te zahteve:

1. Radi potrebne organizacije in uspešne delitve dela ter pridobitve zadostnih materialnih sredstev mora stremeti učiteljska organizacija za tem, da se ustanovi potrebni učiteljski gospodarski zavodi s specialnim pravcem, in sicer v prvi vrsti učiteljska tiskarna, založniška knjigarna (in prodajalnica šolskih zvezkov in učil) ter tovarna za izdelavo učil in drugih šolskih in šolarskih potrebščin.

2. Vsi taki učiteljski ekonomski zavodi, ki nosijo učiteljsko ime in jih ustanovijo člani učiteljske organizacije, ne smejo biti osnovani na kapitalistični, ampak samo na pravi in resnični zadrugarški podlagi, na temelju pravega bratstva in tovarištva. To pa se doseže na ta način, da dobivajo delničarji od čistega dobička samo po pravih določene obresti in ničesar več, a ves drugi del dobička, in rezervni fond (?! — uredn.), pripadajo učiteljski, ki ga naj prejema v različnih oblikah po določitvi in odobrenju letnih zborov delničarjev.

3. Taki ekonomski učiteljski zavodi se morajo osnovati kot skupne za celo državo ali pa za poedine pokrajine ali oblasti.

4. Uprava učiteljske organizacije je dolžna izkazovati moralno pomoč vsem gosp. ustanovam, ki nosijo učiteljsko ime in so jih osnovali člani organizacije, če niso osnovane na kapitalističnem temelju; mora pa odgovoriti svojo moralno pomoč vsaki učiteljski ustanovi, ki je zasnovana na kapitalistični podlagi.

5. Odločbe o odgovori moralne podpore učiteljskim gospodarskim ustanovam, kadar in če nastopi taka potreba, se sklenejo na letni glavni skupščini učiteljske organizacije ter so obvezne za vse člane učiteljske organizacije. Zaradi tega si prisvajajo centralne in pokrajinske uprave učiteljskih organizacij pravico kritike in vpogleda v učiteljske gospodarske organizacije, ki nosijo učiteljsko ime.

6. Vse že osnovane uč. gospodarske ustanove so dolžne spremeniti svojo uredbo po teh zahtevah, novi učiteljski gospodarski zavodi pa naj se ustanavljajo v sporazumu s centralno ali pokrajinsko upravo učiteljske organizacije.

7. Vse te točke metodiškega programa, ki se nanašajo na uredbo učiteljskih gospodarskih ustanov s specialnimi nalozami, se vnesajo tudi v pravila učiteljske organizacije.

SKLEP.

Le od dobrega metodiškega (taktičnega) programa učiteljske organizacije je pričakovati uspešne izvršitve nalog organizacije: in dobre razdelitve dela v organizaciji: je ob taki ureditvi na podlagi ugotovljenega načrta je pričakovati, da bo zamogla učiteljska organizacija najprej in v najpogodnejši meri ugoditi svojim nalozam obenem pa da bo tudi dobivala dovolj materialnih sredstev za zasledovanje in udejstvovanje svojih ciljev.

LISTEK.

„Naše ljudsko vseučilišče“.

(Odgovor g. kritiku.)

Uverjen sem bil, da bo moja kritika letošnjega »Pedagoškega Zbornika« izzvala odgovor ki ga je v istini napisal g. Fr. Zgeč, cand. phil. za 20. številko »Učit. Tovarisa«. — Ker pa vzdržujem v polnem obsegu vse besede, ki sem jih napisal v svoji kritiki št. 19. »Učit. Tov.« podajam kot uvod svoji današnji razpravi: »Naše ljudsko vseučilišče« nekaj opazk, ki naj služijo obenem kot odgovor na izvajanja g. Fr. Zgeča.

G. protikritik menda ni umel namer, ki sem ga imel s to kritiko; kajti v njej vendar nikjer ne trdim, da se brani ravno osnovnošolski pionirski sodelovanja z delavoljno inteligenco. Menda bo ravno narobe, kar bi lahko potrdil z neštetimi dokazi iz svojega 32letnega pedagoškega življenja. Toda o tem raje molčim! — Ravnotako nikjer v svoji kritiki ne trdim, da obsegaj vodilna knjiga »Slov. Šol. Matice« le praktična navodila za najbolj surov utilitarizem. Nikakor ne! Hočemo, da se povsopne ta vodilna knjiga na ono višino na kateri bi bila lahko, ko bi se hotela združiti naša de-

Na ta način se osnuje vzajemna, moralna in materialna pomoč med učiteljsko organizacijo in učiteljskimi gospodarskimi zavodi s specialnimi nalozami; le tako se bo vse uspešno razvijalo in napredovalo, kar hoče služiti na korist in hoče biti ponos našega stanu — čemur mora služiti vse, kar nosi učiteljsko ime.

Vse učiteljsvo in njega zastopniki naj sedaj preceeno važnost takega načelnega in metodiškega programa ter njega nujno potrebo za bodoče delovanje učiteljske organizacije, da bo mogla v bodoče bolj koristiti sebi in domovini ter uspešnejše delovati. Zato naj se čimprej izda enoten program.

Zborovanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

(Konec.)

Seja 6. maja popoldan.

III. Poročilo blagajnikovo. Blagajnik g. Steva Gjorgjević poda obširno poročilo o stanju blagajne UJU od 1. septembra 1922 do 1. maja 1923. Ker bo to poročilo, pozneje še izpopolnjeno, podano na glavni skupščini, se za danes vzdržujemo podrobne razprave. — D. Siročanović (Vel. Bečkerek) želi za glavno skupščino celokupno, točno bilanco o imovini UJU. — Anton Kačić (Split) predlaga, naj se vrši denarno poslovanje UJU potom pošne hranilnice. Pojasni se, da je nemogoče, ker poštno-čekovni urad v Beogradu sedaj še ne obstoja.

IV. Določitev letošnjega kongresa. Predsednik Stanković javi, da se morata po čl. 18. in 21. Pravih vršiti letos glavna skupščina in kongres in se morajo na podlagi pravih vršiti letos nove volitve. Otvorja o tem predmetu razpravo. Po dolgotrajni debati v katero posežejo: Škavić, Radovanović, Devčić, Jelenc, Dostal Jović Petrović, sledi soglasni sklep da se vrši letošnja glavna skupščina in kongres začetkom avgusta v Ljubljani. Slovenska delegacija je hotela iz raznih vzrokov za letos zadržati, da bi se kongres ne vršil v Ljubljani, toda pritisk je bil tako silen in navdušenje tako vseobče, da se je morala udati. Točen datum in dnevni red bo določila centrala sporazumno z ljubljanskim poverjeništvom.

V. Prememba pravih UJU. Predsednik naznači sklep izvršilnega odbora da se za enkrat do končne ureditve prikl. v državi in razdelitve v oblasti ne izvrši nikaka večja prememba pravih. Tov. M. Jović referira o nameravani premembi pravih; določnejšo stilizacijo o cilju Udruženja: povečanje izvršilnega odbora na 12 članov; tajnik blagajnik in uredniki listov so lahko izven izvršilnega odbora. Vsa poverjeništa naj izdelajo svoja pravila v soglasju in z odobrenjem centralne. Sprejme se predlog, da se premembe v principu navaajajo o podrobnostih sklepajo posamezna poverjeništa in izdelajo definitivni predlogi.

Sestavi se odbor za izdelavo resolucije, predsednik in poverjeniki: Stanković, Devčić, Jelenc, Škavić, Sušljic.

lavaljna inteligenca v tesnejši krog in da bi ne zija! ravno med akademično in neakademično izobraženimi učitelji tisti prepad, katerega žal ne moremo premostiti kljub iraši najboljši volji.

Sedaj pa k stvari, k referatu g. protikritika oziroma k razpravi »Naše ljudsko vseučilišče«.

Neumljivo, da ne rabim hujšega izraza, se mi zdi zakaj ni urednik »Pedag. Zbornika« pripomnil pod razpravo gosp. protikritika »Akademiški socialno-pedagoški krožek na univerzi v Ljubljani« vsaj opazko: **ponatis** iz »Zbornika za oučku prosvjeto« št. 3. in 4. menda iz enostavnega vzroka, ker te revije iz danes razumljivih razlogov pač ne dobi mnogo učiteljsva v roke — nekateri pa vendar. In če je urednik prezrl to opazko, naj bi ga pa vsaj avtor opomnil na to pri dovoilitvi ponatisa. In s tem je tudi rešen problem izvirnosti.

In poglavje o »novih smernicah«? O ti ljuba, naivna mladost ti! »Nove smer-nice«? — Posezimo par desetletij nazaj. Bil sem mlad učitelj v Logatcu. Imel sem takrat slučajno stike z nekaterimi danes vodilnimi možmi takrat tudi še tako na-

* Primerjal zadnjega »Popotnika«, 3. in 4. št. glede termina »ljudsko vseučilišče« ali »univerza« in »ljudska visoka šola«. Uredn.

Seja 7. maja.

VI. Hrvatsko vprašanje. Na seji so poleg ostalih članov glavnega odbora navzoči tudi gostje iz Zagreba; tovariši Joca Milojević, Blaž Štetić in Pero Horvat. Predsednik Stanković v uvodnih besedah pojasnjuje prilike v Hrvatski, kjer je na temelju UJU udruženih že nad 1700 učiteljev v 41 društvih. Dolžnost centralne je, da se zanima za razmere v katerih živi tamošnje v UJU udruženo učiteljsvo. Dolžnost centralne je, da povzdigne glas proti separatističnemu delovanju gotovih elementov. Sledi referat zagrebškega tovariša J. Milojevića. V drastičnih potezah slika šolske in učiteljske razmere in prilike v Hrvatski. Reči moramo, da smo že mnogo slišali o teh hrvatskih razmerah, a Milojevićeve eksplikacije so daleč nadkrilile vse, kar smo čuli doslej. V uvodnih besedah govori o razmerju onega dela učiteljsva, ki je včlanjeno v UJU in odnošaju manjšine, ki je udružena še v Savezu hrvatskih učiteljskih društev. Prvi na stališču ujediničenja, drugi separatisti. Položaj ujedinenega učiteljsva pa je postal nevzdržen po volitvah po padcu koalicijske vlade. Nastale so nove borbe čisto politične narave. Govornik navaja gorostanske izjave separatističnega učiteljsva. Tako so n. pr. te vrste učitelji sprejemali hrvatske seljake, ki so se vračali s kraljeve svatbe z besedami: »Zakaj ste šli v Beograd, ko se še ne ve, da li je Aleksander tudi hrvatski kralj?!« V hrvatski prosvetni politiki je nastal nov kurz, ki mu načeluje dr. Stjepan Bosanac. Začelo se je preganjanje nacionalnega učiteljsva v obliki samovoljnega in poljubnega premeščanja. Bilo je to preganjanje, ki se ne ommi niti v predvojni dobi. Za prosvetne referente so postavljene osebe ki niso člani centralnega udruženja nasprotno celo njegovj odkriti in strastni sovražniki. Ako se bo godilo to še v bodoče, ne more se prevzeti garancije, da se obdrži maso nacionalnega učiteljsva v pravcu jedinstva... Govornik opozarja, da so se mnoge stvari dogajale zaradi neinformiranosti prosvetnega ministristva. Tov. Milojević končuje: »Znajte, če hočete voditi borbo v Hrvatski, morate imeti vojsko. A ta vojska to smo mi učitelji. Brez nas ne dosežete ničesar proti nam na še hujše.«

K stvari so govorili še Blaž Štetić, Josip Škavić in podpredsednica Jelisaveta Vavra, ki je v temperamentnem govoru izvajala, da je položaj ujedinenega učiteljsva v Hrvatski v istini težak, poravnati pa se da samo ako bo za to smisla in z urejenim sistemom, ker Hrvatska še ni izgubljena.

Na vse to so odgovarjali člani glavnega odbora tov. Jovo P. Jovanović, Milan V. Popović Mihajlo Stanojević, referenti v ministristvu prosvete, izvajali so, da nikoli ni obstojala tendenca proti onim, ki so nosilci ideje državnega edinstva priznavali, da so se godile pogreške iz nepoznavanja stvari nove pogreške pa bodo odslej nemogoče. Izjavili so, da bodo kot člani glavnega odbora UJU in kot funkcionarji v ministristvu prosvete vložili vso voljo vso avtoriteto, da onemogočijo preganjanje svojih tova-

rišev, da jim pomagajo v njihovi veliki misli.

Po sklepnih besedah tov. Ivo Radovanovića. Spasuje Hadži-Popovića in predsednika Stankovića je bila formulirana sledeča resolucija:

Zastopniki Udruženja jugoslovanskega učiteljsva smatrajo za največje vprašanje današnji položaj narodnega učiteljsva na Hrvatskem, ki je v ogromni večini vstopilo v Udruženje jugoslovanskega učiteljsva in se eksponiralo za ideale narodnega edinstva. Zastopniki učiteljsva ne vidijo v teh svojih tovariših samo prosvetnih in narodnih delavcev, ampak tudi moža ki hočejo uresničiti državne ideale v onih krajih svoje domovine kjer je to najbolj potrebno, in se zato obračajo na ministra za prosveto, na vlado in na pristojne činitelje s prošnjo, naj bi posvečali večjo pažnjo njihovim razmeram in jih osvobodili napadov, katerim je tam izpostavljeno njihovo patriotično in narodno delovanje. Vlada naj tudi prepreči, da se taki dogodki več ne ponove tudi v drugih krajih ne.

Popoldan je bilo zborovanje zaključeno. Glavni odbor je izročil resolucije, ki smo jih priobčili začetkom našega poročila, ministru prosvete g. Miši Trifunoviću ki je obljubil prisostvovati kongresu UJU v Ljubljani. Potek zborovanja glavnega odbora je mnogo pripomogel k bližnjemu medsebojnemu poznavanju prilik in razmer v posameznih pokrajinah. Dokazal je pa tudi da ni več daleč čas, ko bo vladal na naših zborovanjih in skupščinah popoln red in prava sokolska disciplina. R. D.

Obrambni vestnik.

—ob Kdo je denuncijant? »Slovenec« z dne 24. maja t. l. št. 115. prinaša sledečo notico: »Trbovlje. Učiteljica na šoli v Vodah prihaja v šolo z oriunskim znakom in učenke prinašajo v razred list »Oriuno«. In uspeh te vzgoje je: »Dol s kraljem, dol z Orjuno, dol s Sokoli!« kliče učenka ljudske šole, ker se čuti od učiteljice zastopljeno, ker ni pri Sokolcih in se ne navdušuje za Oriuno. In otroci so se potem izgovarjali »saj so naša gospodična tudi pri Orjuni«, ko je katehet grajal vzkljike, kakor tudi da se pečajo z Oriuno. Najbolje pa še pride, Nadučiteljica Wesnerjeva in učiteljica Pustova hočeta spraviti kateheta v disciplinarno preiskavo češ, da je imel učiteljica uvid, ko je obsojal Orjuno, kateri pripada tudi Pustova! Gospodični naj pazita da sami ne zdrkneta v jamo, katero drugim kooljeta. — Kdo je denuncijant ni težko pozoditi!

Ferijalni Savez učiteljsva.

—i Ferijalni Savez je imel na binokstni ponedeljek opoldne v poslopiju državne realke svoj IV. pokrajinski zbor za Slovenijo. — Navzočih je bilo 18 zastopnikov Podružnic Fer. Saveza, nekateri z dvema glasovoma. Prvič so bile zastopane tudi učiteljske podružnice F. S. Ugotovilo se je, da ima »pokrajinsko poverjenišvo za Slovenijo v svojem območju okoli 1700 članov, od katerih jih bo nad 600 potovalo. Potovali bodo tako

pravljena prevzeti vsak petek vrstoma kako primerno predavanje, sporočila to delavskim voditeljem in »ljudsko vseučilišče« je zagledalo luč sveta. Seme je nadlo na rodovitna tla in danes s tovarišem Zupančičem lahko s ponosom gledava na svoje delo ker je obrodilo stoteran sad.

V podružnoletno dolgem času smo priredili v »našem ljudskem vseučilišču« na Savi ta-le predavanja ki sledi v časovnem redu.*

1. »Železo — Z. — 2. »O živalstvu« — Š. — 3. »Zgodovina« Z. — 4. »Umetniški večer« — priredili: Podbevšek, Selškar, A. Ravnikova. 5. »Alkohol z ozirom na socialni svetovni nazor«. Cerkvenik Ljubljana. — 6. »Živalstvo I. štiri-nožci«. Š. — 7. »Prerodoslovje«. Z. — 8. »Živalstvo II. kače«. Š. — 9. »Usoda židovskega naroda«. Z. — 10. »Živalstvo III. ptice«. Š. — 11. »Misel o draginji«. Š. — 12. »Veda o zemskem potresu«. Š. — 13. »Otrok in njegova vzgoja«. Š. — 14. »O elektriki«. Z. — 15. »Francoska revolucija I. del. Š. — 16. »Francoska revolucija II. del. Š. — 17. »Razvoj živih bitij z ozirom na človeka«. I. del. Z. — 18. »Socijalizem«. dr. Lemež, Ljubljana. — 19. »Socijalizem«. Isti. — 20. »Razvoj

* Po vsaki temi je začetnica imenov Zupančič, Šega.

dijaki kot učitelji letos na Dačko legitimacijo, ki velja za četrtinsko vožnjo po državni železnici. Druge vozne in poštne olajšave bodo napisane v »Popisu Fer. olajšav«, ki ga dobe samo ferijalci-potovalci. Ta »Popis« bo edino veljavna legitimacija F. S. na potovanju. Celjska podružnica F. S. bo ustanovila kolonijo F. S. v Kocbekovi koči ljubljanska podružnica na kolonijo ob Bohinjskem jezuru. K tej zadnji prispevajo vse slovenske podružnice F. S. Dobrotvorov je v Sloveniji do sedaj 480 kar je za gostoljubni slovenski narod mnogo premalo. Določil se je nastop na III. kongresu F. S., ki bo v Beogradu 17. in 18. julija. Slednič se je še izvolil pokrajinski poverjenik F. S. iz Slovenije, ki je ostal isti kot lanski: osmošolec Viktor Maček, njegovim namestnikom pa je bil izvoljen učitelj Viktor Pirnat iz Novega mesta.

— **Kranjsko učiteljsko društvo** je na svojem občnem zboru od 9. maja ustanovilo podruž. F. S. Pri tej priliki so nekateri tovariši(-ice) vzeli članske izkaznice F. S. Odbor prosi, da iste nemudoma vpošljejo izpolnjene s priloženo članarino sicer na vrnejo golice tov. Fr. Ranetu v Šenčur pri Kranju. — Ostale pa vabi, da zglase priston tudi tam. — Odbor.

— **Celjsko učiteljsko društvo** je v Teharjah na svojem zborovanju ustanovilo podružnico Ferijalnega Saveza za celjski okraj. V odbor so izvoljeni tov.: Schreiner, Žagar, Gobec in Petrak.

Iz Jugoslavije.

— **Tov. predsednike okrajnih učiteljskih društev**, oziroma razpečevalce 1. zvezka »Stanovsko-strokovne knjižnice« prosimo, da nam poleg denarja vrnejo tudi izpolnjeno razpečevalno polo, ki je bila prideljana pošiljatelj z enotnim navodilom za razpečevanje. Polo nujno rabimo za 2. zvezek. Pričakujemo da bodo društva že v prvi polovici junija poravnala prvi zvezek, ker je treba o tem poročati pokrajinski skupščini. Dosedaj je uredilo zadevo šele sedem društev.

— **Proti rovarstvu nemškega »Schulvereina« v naši državi.** Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, je naročil višji šolski oblasti odn. podrejenim okrajnim šolskim svetom v Sloveniji, vestno zasledovati zahrbtno germanizatorično delovanje tega društva v naši državi ter nabirati točne podatke v posamnih okrajih zlasti v Sloveniji ter o stroških, ki jih izdaja centrala tega društva v svoje propagandne svrhe (na pr. na Štajerskem, v Prekmurju in v Vojvodini).

— **Učiteljski dopusti.** Prosvetno ministrstvo je odredilo da morajo prosilci za dopust navesti, koliko let že službujejo in koliko časa so imeli v tem času dopust. — Tako sestavljene prošnje morajo poslati potom nadzornikov na višjo oblast. Nadzorniki priključijo svoje mnenje o možnosti dopusta.

— **Redukcija učiteljstva.** (Dopis izven uredništva.) Mnogo razburjenja povzroča tudi v naših vrstah misel na redukcijo. Kako si to mislijo pri šolstvu, ne vem, a bojim se, da ne bodo zadelj pra-

živih bitij z ozirom na človeka. II. del. Z. — 21., 22., 23. »Mojzesova zgodba o ustvarjenju sveta in naša znanost.« I. II., III. del. Bernot Ljubljana. — 24. »Toplota.« Z. — 25. »Življenje in delovanje K. Marxa, dr. Lemež, Ljubljana. — 26., 27. »Mojzesova zgodba o stvarjenju sveta in naša znanost.« IV. in V. del. Bernot, Ljubljana. — 28. »Zgodovina Jan Husa« I. del. Z. — 29. »Zgodovina 30-letne vojne.« Š. — 30. »Zgodovina Jan Husa« II. del. Z. — 31. »Napredek človeške družbe z ozirom na iznajdbe.« — »O družbi in organizaciji.« dr. Lemež, Ljubljana. — 32. »Misli o draginji.« — »Črtice iz ljudskega gospodarstva.« I. del. Z. — 33. »Črtice iz ljudskega gospodarstva.« II. del. Z. — 34. »Reformacija v Sloveniji.« Š. — 35. »O elektriki« (s poizkusi). Z. — 36. »Pojavi prvega človeka.« I. del. Z. — 37. »Črtice iz prirode.« I. del. Z. — 38. »Pojavi prvega človeka« II. del. (stavbe na koleh). Š. — 39. »Pojavi prvega človeka« III. del (verstvo). Š. — 40. »Črtice iz prirode.« II. del (megla). Z. — 41. »Skiopično predavanje o Bosni in Hercegovini.« Z. — 42. »Staroslovansko bogoslužje.« Š. — 43. »Življenje v morskih globinah.« Š. — 44. »O trutih.« Z. — 45. »Banke in delavstvo.« Z. — 46. »Francoski komunardi ter brikade francoske revolucije in obstoj 5letne rdeče armade — Rursko ozemlje.« Krivic, Ljubljana. — 47. »Mohamed in Budha.« I. del. Š. — 48. »Mohamed in Budha.« II. del. Š. — 49. »Na-

vega, osobito, ako bodo o tem imeli odločati ljudje, ki šolstva sploh ne poznajo. Do sedaj je učiteljstva še primanjkovalo, seveda po mestih ne, zato bi ne smeli številka krčiti. Ako na že posežejo tudi v naše vrste, naj izločijo iste, katerim je učiteljstvo le postranski zaslužek, le nek pripoljšek. Tukaj pridejo v prvi vrsti v poštev one omožene učiteljice, katerih moške zaslužijo dovolj, da preživijo svoje rodbine, ne da bi trebalo njih ženam dalje učiteljstvo. To so osobito žene bogatašev, žene raznih doktorjev in dobro plačanih bančnih uradnikov. Te se itak ne čutijo več kot učiteljice ter se jim ne zd vredno in stanu primerno, družiti se z učiteljstvom ter z istim boriti se za stanovske pravice. Te, ki so se že same izločile iz naših vrst naj se izločijo popolnoma ter naj ne odjedajo kruha onim, ki ga stradajo. Šolstvo bi na tak način le pridobilo. V drugi vrsti so nezdrav pojav upokojene državne uradnice, ki so se dale upokojiti le za to, da so se poročile z uradniki. Reducira naj se nekvalificirano učiteljstvo. Na noben način pa bi ne smeli poseči po učiteljih ženah državnih nameščencev in učiteljev, ker s tem bi bedo v naših vrstah le še povečali.

— **Komenda pri Kamniku je nesrečen kraj.** Svoječasno je tamkaj služboval tov. Grmek. Ker je ustanovil tamburaški zbor, je bil prestavljen z ženo vred v Krašno. Mladenci okoliških vasi so v znamenju napredka samolastno ustanovili Sokola, ki mu je pristopil tudi tov. P. Da bi ne okužil mladine, so prijatelji šole posegli v njegovo privatno življenje in toliko časa brodili, da je bil prestavljen v M. Tov. V. je ustanovil pevsko društvo, kar je znova povzročilo vulkanične izbruhne. Dve tovarišici sta morali podleči neprirom in oditi s trebuchom za kruhom, pevsko društvo pa je spuhetelo nad žariščem patentirano omejene narodne prosvete. Da Sokol živi, da se škodoželjne namere ne uresničijo, sta posegli v javno življenje nadebudni tovarišici gg. L. in V. Lepo uspeja predstava, ki sta jo preteklo nedeljo s pomočjo g. poštarice in domačih fantov uprizorile na občno zadovoljnost. Priča, da prosveti današnje dni ni mogoče pristriči peroti. Na večrazrednih šolah je učiteljstvo dolžno, da drug drugega podpira; neudeležba na prireditvah je že negacija, da ne rabim drugega izraza. J. L.

— **Orožne vaje učiteljev in drugih državnih nameščencev.** Ministrstvo prosvete je obvestilo višjo šolsko oblast da je minister za vojno in mornarico odredil, da imajo nastopiti učitelji in drugi državni nastavljenici, ki imajo izpit za podporučnike, orožne vaje šele s 1. julijem (t. j. v dobi velikih počitnic). Gori imenovanim rezervnikom se je zglasiti torej 1. julija pri pristojnem vojaškem poveljstvu za nastop teh vaj.

— **Tovariši — maturanti iz l. 1913.** S Predanom sva se svoi čas menila o tem da bi proslavili našo desetletnico v Rogaški Slatini. Kakor pa je zdaj poročal, bi bilo jako težko dobiti tam prenočišče. Menda bi bilo najprimerneje, da priredimo to v Mariboru, za prenočišča bom

še večerno nebo. Š. — 50. »Srednjeveški Srbi.« Š. — 51. »Delavčevo gospodarstvo in zahteve modernega časa za njegovo eksistenco.« Jeram, Jesenice. — 52. »Statistika in številke.« Z. — 53. »Zgodovina Zrinskega in Frankopana.« Š. — 54. »Kmetjski upori.« Š. — V obči pregled naše — lahko trdim — najpopolnejše »ljudske univerze«, podajam sledeče podatke: teme so največje zbrane take, o katerih so poslušalci želeli kaj več zvedeti ali pa, ki se tičejo slučajno dnevnih vesti, n. pr. »O potrebnosti«, tisti čas je razsajal potres po Srbiji; »Naše večerno nebo« pred znanim pojavom na nebu itd. Obiskovalcev največ 360, najmanj 30, povprečno 60. — Vsako predavanje je trajalo povprečno 1½ ure, a mnogo nad 2 uri, po mnogih predavanjih se je vnela prav zanimiva debata, ki je pokazala da naš trud ni bil zastonj.

Če pregledamo kopico teh predavanj, mi mora pač vsakdo pritrrditi da sva porabila s tovarišem Zupančičem samo za svoja predavanja lepo število uric, ker taka predavanja se ne more kar iz »rokava stresati«. In predno človek dobi potrebne vire? Tu moram pa pribiti javno par dogodkov. Potreboval sem podatke za »potres«. Pišem prijatelju akademiku v Ljubljano, da mi preskrbi vsaj par knjig o tej stvari. Po večkratni opombi mi piše: **Obžalujem, naša knjižnica še ni urejena, drugje nisem mogel dobiti a potrpi, v našem društvu se snuje ravnokar nekako društvo, ki hoče pri-**

že preskrbel, upam, da vse pri znaneih. Prosil bi Vas pa vse, ki se mislite udeležiti, da mi to čimprej javite. Šhod časa se mi zdi najprimerneje 28. junija zvečer in 29. junija. — Ako bi imel kdo kakšen primernejši predlog, naj ga objavi v »Učit. Tovarishu«, bomo se pa držali tistega. Zdravo! Anton Osterc.

— **Sotrpini in sotrpinke iz leta 1898.** Letos je 25letnica, odkar smo šli s trebuchom za kruhom. Ali bi ne bilo lepo, da bi se sešli 3. julija pri mali večerji v Ljubljani in si vzbujali spomine na brezskrbno dijaško življenje? Javite se mi čimprej (vsaj do 6. junija), da pripravim po možnosti potrebno in povabim gospode profesorje! Čas beži, ne odlašajte! — **St. Legat, Ljubljana, Pražakova ulica 3. I. nadstropje.**

— **Izgubljen dežnik.** Gospodična učiteljica, ki je vstopila na binško soto boho med Trebnjem in Višnio goru v večerni dolenski vlak in ondi pozabila svoj dežnik, naj se oglasi pri gosp. zobozdravniku Ogriču v Novem mestu.

— **Razpis učnega mesta na enorazredni osnovni šoli na Rovih v kamniškem okraju z dne 1. maja 1923 oot št. 1089 se preklicuje.** — **Okrajni šolski svet Kamnik, 26. maja 1923.**

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Koncert »Zveze učiteljskih društev«.** Kakor smo že poročali, se je vršil v nedeljo koncert omenjenega društva na Kontovelju pri Trstu. Poročila pravijo, da je koncert krasno uspel. Poleg domačega prebivalstva so se koncerta udeležili tudi številni Italijani, med njimi italijanski skladatelj Smareglia. Zbor in voditelj Kumar so bili predmet številnih čestitk ter prisrčnih ovacij. Udeležba je bila naravnost ogromna, kar je popolnoma razumljivo, ako pomislimo, da imajo naši kulturni rojaki tako malo prilike da bi se naslajali na lepi slovenski pesmi.

— **Reforme učiteljšč v Italiji.** Kakor poročajo italijanski listi, pripravlja italijansko prosvetno ministrstvo reformo učiteljšč. Nova učiteljšča naj bi bila zasnovana popolnoma po vzorcu srednjih šol. Obsegala bi sedem razredov, v prvi razred bi se sprejemali učenci in učenke stari najmanj 10 let. Eden glavnih predmetov bi bila latinščina. Vadnice bi se uknile. Pedagogi odločno zavračajo to reformo, naglašajoč da bi taka reforma pomenila veliko nazadovanje, ne pa napredek.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Naše gobe.** Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob, s 75 barvanimi tabelami. Sestavil Ante Beg. Slike izvršil Dragotin Humek, ravnatelj meščanske šole v Mariboru. Ljubljana 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 100 Din.

— **kpl Ravnokar izšla knjiga Izre-membe in dopolnitve stanovaniskega pravilnika.** Brošurica velja s poštnino

četi z javnimi predavanji, potem bo bolje. — **Potreboval sem podatke o reformaciji na Kranjskem.** Obrnem se potom precej merodajnega prijatelja na »Zveze kulturnih društev« v Ljubljani, da mi pošlje veliko izdeležo Dimitza »Geschichte Krains«. — Na dvakratno prošnjo nikakega odgovora. — Imam v mislih predavanje o Mohamedu, pišem uredniku »Učit. Tov.«, če ima on v knjižnici UJU kaj obširnejšega o tem možu. »Zal nimamo a treba bo misliti da si nabavimo take vire«, je bil odgovor. — Tako rešujejo v Ljubljani ta problem z največjo pozornostjo — bolje kakor misli marsikdo.

In da spoštljivim ta svoj proti moji volji napisani a izvan v to — skromni članek, pripominjam še to-le: da dovršiva svoje znanje do popolnosti, sva s tovarišem poklicala istočasno s to ljudsko univerzo v življenje še takozvano strokovno šolo za odrasle tovarniške delavce kjer vršiva tedensko po 4 ure pouk on na Javorniku, a jaz na Jesenicah. — In kako načrtujejo naše višje šolske oblasti ta najin trud za kar ne prejemava niti belica, o tem bi znal zapeti prav lepo pesemco tov. Zupančič. A še bova vztrajala. Iv. Šega.

† Josip Brezigar.

8. maja 1923 smo položili k večnemu počitku upokojenega nadučitelja Josipa Brezigarja. Rojen je bil 7. marca 1862 v

vred 4.50 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani Prešernova ulica 54.

— **kpl Ravnokar je izšla knjiga L. Thoma Lokalna železnica.** Komedija v treh dejanjih. Zbirka Oder 5. zvezek. Strani 84. Cena s poštnino vred 13.50 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

— **kpl »Ženski svet«** izhaja prve dni vsakega meseca in stane 48 Din letno, četrtletno 12 Din. Naročila sprejema ga. **Mila Prunkova, Ljubljana, Gruberjevo nabrežje 14. II. nadstropje.**

— **kpl Josip Kostanjevec; Zbrani spisi.** I. zvezek. Samozaložba; Josip Kostanjevec, Maribor. Ob železnici 6. II. nadstropje. Cena posameznim zvezkom 6 Din.

Književnost in umetnost.

— **k Naše gobe.** Sestavil Ante Beg. Slike izvršil D. Humek. Slovenski gobar se je na svojih prijetnih in koristnih gozdnih izletih dosedaj posluževal večinomoma nemških »voditeljev«, da imenujem med znanimi le nekatere: E. Michalela v treh knjigah in v ljudski izdaji. Migulo odličnega švicarskega gobarja J. Rathmayerja elegantnega Gramberga ali pa priročnega Sydowa. Ko se je med svetovno vojno začelo širiti zanimanje za »mesorevnih« tudi pri nas, se je vedno bogosteje izražala želja, naj nam večša roka poda v besedi in podobi najnavadnejše vrste naših gob. In baš sedaj ob začetku »gobarske sezone« smo dobili lično opremljeno knjigo, ki bo z uspehom nadomeščala razne nemške priročnike. Na podlagi večletnih izkušenj je sestavil Ante Beg pregleden in jasen opis gobnih vrst, ki bo kot praktično navodilo za spoznavanje užitnih, opasnih in strupenih gob vsakemu dobro služila. Kot uvod opisom čitamo kratko pojasnilo, kako gobe rastejo nato važno navodilo za razlikovanje užitnih gob od strupenih ter pravila za nabiranje, pripravljanje in uporabo gob. Gobar, ki se ravna po danih navodilih in opoznih, se ne bo bal zastrupljenja, kajti več ljudi se zastrupi s pokvarjenim mesom s klobasami in ribami, kakor pa z gobami. V tem oziru naj že ljudska šola poskrbi za primeren pouk. Kdor se je kdaj ukvarjal z gobarskim imenoslovjem, ta ve koliko težav in truda je imel pisatelju ravno na tem polju, zakaj skoro vsak kraj ima svoja posebna imena; često služi isto ime za razne vrste. Slovenskim nazivom so dodani še srbohrvaški nemški in latinski, kar bo uporabnost knjige izdatno povečalo. Za opisi sledi kratka navodila o razni porabi gob, kakor o sušenju, vlaganju v kis, o gobjem ekstraktu, prašku, o gobjih juhah. Našim gospodinjam in kuharicam bodo dobrodošli podrobni recepti za pripravljanje gobjih jedi, ki bi jih mogli seveda še pomnožiti, toda že teh trideset receptov svedoči, kako malo važne smo dosedaj posvečali tej strani naše hrane ki je v dobi splošne dragine ne smemo podcenjevati. — Izreden kras književni in barvane slike, ki jih je imetniško izvršil naš priznani ilustrator Dra-

Pevni — prijazni vasiči ob vznožju gorjskih Brd. Učiteljšče je dovršil 15. julija 1881 v Kopru. Služboval je od 1. novembra 1881 do 31. marca 1882 v Merniku na bivši avstrijsko-italijanski meji v Brdih. Dne 1. aprila 1882 je nastopil službo v Doberdolu v tržiškem okraju na Krasu, kjer je oskrboval dolgo vrsto let ekskurendni pouk v Jamljah. Po preobratu do upokojitve je bil pridružen V. deški osnovni šoli v Ljubljani.

Takoj po izbruhu svetovne vojne 1914. leta so ga tirale avstrijske oblasti na goriški in pozneje na ljubljanski grad kot nevarnega »srbofila«, kjer je bil dalj časa zaprt. V teči si je nakopal bolezen vsled katere je po vojni vidno hiral, dokler ni končno podlegel — lahko rečemo — kot vojna žrtev.

Pokojnik je bil kremenit značaj, neomajen narodnjak — zvest pionir na braniku skrajne kraške planote, vzoren družinski oče in iskreno odkritosrčen tovariš, blaga duša, ki je užival splošno spoštovanje in službenem kraju in širni okolici. S svojim neumornim delom na vzgojnem, kulturnem in gospodarskem polju in s svojim značajem si je vzgojil dragi Josko zvest, narodno zaveden in gospodarsko napreden naraščai in pokazal, kaj zmore ljudski učitelj.

Naj mu bo ohranjen blag spomin, primeren njegovim blaži duši!